

Politik Bilim

Yine otomotiv sanayiimiz...

Aykut Göker

Türkiye için önemi bilinen otomotiv sanayiimizden bu köşede sıkça söz ettim. Bu sanayi kolu ile ilgili dikkate değer araştırmalar yapan ve adını daha önce de andığım Tülay Akarsoy (TÜBİTAK) yeni bir çalışma yaptı; sizlere o çalışmasından da söz edeceğim. Ama, önce, sektörün bugünkü durumunu kabaca da olsa gözümüzde canlandırabilmemiz için 2005 yıl sonu itibarıyla bazı rakamlar sunayım. Farklı kaynaklarda farklı rakamlarla karşılaştığı için, sunacağım rakamların kaynağını ve neye göre verildiklerini aşağıda özellikle belirttim. Kolay izlenebilmesi için rakamları yuvarlatarak verdim.

İHRACATTA GÖRECELİ ÜSTÜNLÜK

2005 yılında, otomotiv sanayiimiz, 454 bin otomobil, 350 bin kamyonet (“pick up”), 37 bin kamyon, 5.400 otobüs, 26 bin minibüs, 7 bin midibüs ve 35 bin traktör üretmiş (OSD, 2006). **Ürettiği araçlar toplamının %60’ını ihraç etmiş** (OSD, 2006). 2004 üretim rakamları da bunlara yakın.

2004 ve 2005 yıllarında ihracatımızda birinci sırada yer alan sektör, DTM verilerine göre, değer olarak, 2004’te 8,1; 2005’te 9,3 milyar \$’lık ihracat yapmış (**SITC Rev. 3’e** göre 781, 782, 783, 784, 713.2 ve 778.3 sayılı ürün grupları toplamı). Bunun, 2004’te 2,4; 2005’te 2,9 milyar \$’lık kısmı “aksam ve parça” ihracı (OSD, 2006).

Sektör ihracatının, Türkiye’nin toplam ihracatındaki payı her iki yılda da %13 olmuş. Bu yüzde, Akarsoy’un da çalışmasında işaret ettiği gibi, **“açıklanmış göreceli üstünlük”** endeksine göre, sektör açısından oldukça iyi bir sonuç ve Türkiye’nin bu sektördeki ihracatta uzmanlaştığını gösteriyor. (Anılan endeks, bir sektörün ihracatının bir ülkenin toplam ihracatı içindeki payının, o sektördeki toplam dünya ihracatının toplam dünya üretimi oranına bölünmesi ile hesaplanıyor.)

İTHALÂTA BAĞIMLILIK

İthalât sıralamasında ise, aynı yıllarda, sektör üçüncü durumda; DTM verilerine göre, 2004’te 11,5; 2005’te 11,9 milyar \$’lık ithalât yapmış (**SITC Rev.3;** anılan ürün grupları toplamında). Önemli olan nokta, ithalâtının ihracatından fazla olması; sektör, 2004’te 3,4; 2005’te 2,6 milyar \$ açık vermiş. Bu açık, ihracatta gösterdiği başarının aksine, sektör açısından pek parlak bir duruma işaret etmiyor ve önemli ölçüde dışa bağımlı olduğunu gösteriyor.

Dışa bağımlılığı, sektördeki talebin ve dış ticaret hacminin en yüksek olduğu “otomobil” ve “kamyonet” kalemlerindeki üretim, ihracat ve ithalât miktarlarına göz atarsak, bir başka açıdan da net olarak görebiliriz.

Örneğin, 2004 yılında (OSD ve DİE kaynaklı verilere göre), 447 bin otomobil üretilmiş; bunun 320 bini ihraç edilmiş. Demek ki, otomotiv sanayiimiz, 2004’te ürettiği otomobillerden **127 binini** iç pazara vermiş. Ama, ithâl edilen otomobil sayısı da **329 bin**. 2005’te üretim 454 bin; ihracat 320 bin; buna göre, iç pazara verilen otomobil sayısı **134 bin**; ama, aynı yıl **302 bin** adet de otomobil ithalâtı var. Sektörün ikinci önemli kalemi olan kamyonette de durum aynı. Elde 2004 rakamları var: Üretim 302 bin; ihracat 181 bin; iç pazara verilen **121 bin**; ithalât **119 bin**.

Görüldüğü gibi, otomotiv sanayiimizin bu iki önemli ana ürün türünde iç pazara sunabildiği araç sayıları ithâl edilen araç sayılarının önemli ölçüde altında kalıyor. Akarsoy’un da çalışmasında işaret ettiği gibi, **“ithalât sızma oranı”** endeksine göre, otomotiv sektörümüzün dışa bağımlılığı iç talebin karşılanması açısından da oldukça yüksek. (Bu endeks, bir

sektördeki ithalât miktarı, o sektöre yönelik toplam iç talep miktarına [yurtiçi üretim+ithalât-ihracat) bölünüp 100 ile çarpılarak hesaplanıyor. Oranın 100'e yakın olması sektörün ithalât yoğunluğunun ve dışa bağımlılık derecesinin yüksek olduğunu gösteriyor.) İthalâtın özellikle 2004'ten itibaren tırmanışa geçtiğine bu arada işaret edelim.

Otomotiv sanayiimizin kendisinin üretim için kullandığı malzeme, parça, aksam ve benzeri girdiler açısından ne ölçüde dışa bağımlı olduğunu hesap etmek sağlıklı verilere ulaşamadığım için mümkün olmadı; ama, bu noktada da durumun çok iyi olduğunu söylemek mümkün değil. Peki, çözüm? İki hafta sonra, Akarsoy'un çalışmasına göz atarak, onun, hem dünyadaki gidişe bakıp hem de sektör uzmanlarının görüşlerini dikkate alarak verdiği yanıtları sizlere aktarmaya çalışacağım.

<http://www.inovasyon.org>

CBT. 18 Mart 2006